Salon työllisyysalue
Minna Virta,
työllisyyspäällikkö
Salon kaupunki
20.5.2025

VNS 2/2025 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2026-2029

Salon työllisyysalue kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi koskien julkisen talouden suunnitelmaa.

Kunnissa koettiin vuoden vaihteessa merkittävä muutos, kun TE-palvelut siirtyivät valtiolta kuntien järjestämisvastuulle. Muutos toi palvelut paikallistasolle lähelle kuntalaisia ja antoi kunnille aiempaa paremman mahdollisuuden vaikuttaa työllisyyden edistämiseen. Salon työllisyysalue lukeutuu pieniin työllisyysalueisiin. Muutos itsessään on ollut odotettu ja myönteinen. Salon työllisyysalueen (Salon ja Someron kaupungit sekä Tl Kosken ja Marttilan kunnat) työvoimapohjan määrä on 28 568 henkilöä ja työttömyysaste 3/2025 11,5 %.

Haasteita työllisyysalueiden alkutaipaleelle on tuonut muun muassa työllisyystilanteen vaikeutuminen ja työnhakijamäärien kasvu, TE-palveluiden kustannukset ja niiden korvaaminen valtiolta, viime vuodelta kunnille siirtynyt palveluvelka ja palveluihin liittyvät kustannussidonnat, valtion henkilöstön siirtyminen uudelle työnantajalle ja toiminnan käynnistäminen sekä lainsäädännössä ja järjestelmissä tapahtuneiden muutosten omaksuminen ja vieminen käytäntöön. Toukokuussa vielä moni muutokseen liittyvä asia on kesken niin valtion kuin kuntien osalta ja tässä vaiheessa toivotaan työrauhaa, jotta päästään arkeen ja perustehtävään kiinni.

Kuntouttavan työtoiminnan siirto kuntiin ja aktivointisuunnitelmien keventäminen

Työnhakijoille suunnattu kuntouttavan työtoiminnan palvelu ollaan siirtämässä takaisin kuntiin vuodesta 2027 alkaen. Myös esitys aktivointisuunnitelmien keventämisestä on etenemässä. Molemmilla uudistuksilla tähdätään kustannusten keventämiseen.

Salon työllisyysalue pitää olennaisen tärkeänä, ettei kustannusvaikutuksia siirretä kuntien maksettaviksi. Kuntaan siirtyvä kuntouttavan työtoiminnan palvelu tulee korvata valtion rahoituksella kunnille täysimääräisesti. On syytä huomioida mitä vuotta tarkastellaan kuntouttavan työtoiminnan kustannusten osalta. Kun kuntouttava työtoiminta siirrettiin kunnista hyvinvointialueille, lähti asiakasmäärät huomattavaan laskuun. Tähän on ollut varmasti monia syitä, kuten hyvinvointialueen käynnistämiseen ja kuntouttavan työtoiminnan palveluun liittyvät epäselvyydet

muutostilanteessa, mutta myös kovat paineet laskea hyvinvointialueen kustannuksia. Joka tapauksessa kuntouttavan työtoiminnan tarve on suurempi kuin tilastot osoittavat. Kuntouttavan työtoiminnan lainsäädännön uusiminen on tässä tilanteessa pakollista. Kuntouttava työtoiminta on työvoimapalveluiden ja etuuksien näkökulmasta työllistymistä edistävä palvelu, mutta se on vielä myös sosiaalipalvelu. Todellisuudessa palvelu on sijoittunut työvoima- ja sosiaalipalvelujen välimaastoon ja sitä tulisi työllistyvyyden lisäämiseksi tuoda jatkossa lähemmäs työllisyyspalvelua mahdollistamalla esimerkiksi palvelun kautta pääsy yrityksiin työtoimintaan.

Pitkäaikaistyöttömyys on ollut viimeisen vuoden ajan voimakkaassa kasvussa johtuen työllisyystilanteen vaikeutumisesta. Salossa pitkäaikaistyöttömiä oli 2025 maaliskuussa 785 henkilöä. Vuodessa nousua on tapahtunut 229 henkilöä eli alueen pitkäaikaistyöttömien määrä on vuodessa kasvanut jopa 41 %. Laajemmin tarkastellen kolmasosa Salon työllisyysalueen työnhakijoista voidaan arvioida eri syistä vaikeasti työllistyviksi ja tukea tarvitseviksi työnhakijoiksi. Kohderyhmän erilaiset palvelutarpeet huomioiden heille tulee olla tarjolla erilaisia työllistymistä edistäviä palveluja. Samaan aikaan kun kuntouttavan työtoiminnan siirtoa kuntiin valmistellaan, tulisi tätä palvelua muokata nykyistä paremmin eri kohderyhmiä palvelevaksi.

Työttömyysjaksojen pitkittyessä ollaan saman aikaisesti siirrytty kannustavaan rahoitusmalliin, jossa kuntien työttömyysturvan maksuosuus on noussut merkittävästi aiempaan nähden. Palkkatukityöllistäminen ei täytä enää työssäoloehtoa ja työllistymistä edistävä palvelu kuten kuntouttava työtoiminta ei poista kunnan maksuosuutta henkilön työttömyysturvasta. Kunnassa työttömyyden kustannukset nousevat merkittävästi pitkäaikaistyöttömyyden kasvaessa, mutta keinot vaikuttaa siihen ovat niukat, koska työvoimaviranomaisen menetelmin vaikeasti työllistyvien saaminen työmarkkinoille on hankalaa vaikean suhdannetilanteen aikana. Kuntouttavan työtoiminnan siirto kunnille tulee olla kunnille kannustava myös rahoituksen näkökulmasta liittyen siihen saatavaan rahoitukseen valtiolta sekä kuntien työttömyysturvamaksuihin.

Muut taloudelliset vaikutukset kuntien työllisyydenhoidossa

Työvoimapalveluiden siirto kunnille sekä työttömyysturvan rahoitusmallin muuttuminen ovat tuoneet muutosta kunnan talouden kustannusrakenteeseen. TE-palvelutehtävä oli tarkoitus korvata kunnille täysimääräisesti, mutta näin ei kuitenkaan todellisuudessa tapahtunut. Lisäksi vuodelta 2024 kuntien hoidettavaksi siirtyneet valtion palvelut tuli

korvata kunnille, mutta valtion korvauskaton takia kunnat joutuivatkin tässä maksajiksi.

Jatkossa valtion säästötoimien ja lakimuutosten osalta tulisi kiinnittää enemmän huomiota siihen, ettei kunnille tuoda enempää työllisyyteen ja sen edistämiseen liittyviä lisäkustannuksia.

Norminpurku ja työvoimahallinnon liiallisen säätelyn purkaminen ovat odotettuja ja toivottuja toimia. Viime vuosien lainsäädännölliset muutokset ovat kasvattaneet kuntien vastuuta palveluista, lisänneet kuntien kustannuksia sekä vähentäneet konkreettisia välineitä työttömyyden hoidossa. Tilannetta ei olla kuitenkaan riittävästi huomioitu kustannusten korvaamisessa, joten norminpurkutoimilla haetut valtion säästöt tulevat todellisuudessa tuomaan kunnille lisäkustannuksia.

Pohjoismainen työvoimapalveluiden malli ja muutokset työttömyysturvassa

Edellinen ja nykyinen maan hallitus ovat tuoneet lukuisia lakimuutoksia koskien työvoimapalveluja ja työnhakijan oikeuksia ja velvollisuuksia. Sen lisäksi että työvoimaviranomaisella etenkin pienellä työllisyysalueella on ollut täysi työ pysyä kaikissa muutoksissa ja niiden jalkauttamisessa ajan tasalla, on myös työnhakijoiden velvoitteissa ja etuuksissa tapahtunut merkittäviä muutoksia kuten suojaosuuden poistaminen ja työssäoloehdon muutos.

Pohjoismaisen mallin keventäminen on toivottua, mutta tulevien lakimuutosten osalta toivotaan tilanteen rauhoittamista joksikin aikaa. Kevennyksen perusteella kuntien valtionosuuden vähentäminen ei ole suotavaa.